

Datum

2025-09-15

Handläggare

Solveig Ahlbin Berg

Miljöchef

Vårt dnr

M2025-733

Ert dnr LI2025/01164**Landsbygds- och****infrastrukturdepartementet****Yttrande över betänkande: En översyn av kontrollorganisation och finansiering av kontroll i livsmedelskedjan för att förenkla för företag (SOU 2025:64)****Övergripande synpunkter**

Miljö- och byggnadsnämnden motsätter sig förslaget att förstatliga hela livsmedelskontrollen och överföra ansvaret till en enda myndighet, Livsmedelsverket. Vi bedömer att mindre, riktade förändringar kan ge de efterfrågade förenklingarna för företagen utan att avskaffa kommunernas kontrollansvar.

Miljö- och byggnadsnämnden föreslår därför i stället att:

- Livsmedelsverket tar över specialområden som kräver nationell specialistkompetens, exempelvis kosttillskott och material i kontakt med livsmedel.
- Samordning och tillsynsvägledning från Livsmedelsverket förstärks för att utjämna skillnader och höja kvaliteten.
- Kommunerna behåller huvudansvaret för övrig livsmedelskontroll för att säkerställa lokal närvaro, korta beslutsvägar och demokratisk insyn.

Utredningen utgår förenklat ifrån att en enda myndighet automatiskt skulle utföra kontrollen bättre än dagens modell med flera aktörer. Betänkandet redovisar inte tydligt vilka konkreta vinster som uppväger nackdelarna med en så omfattande omorganisation. Det saknas också analys av erfarenheterna från flytten av djurskyddskontrollen från kommuner till länsstyrelserna.

Båstads kommun anser att alternativa lösningar, som behåller det kommunala ansvaret men stärker samordningen, inte har utretts tillräckligt. Problem med likvärdighet, sårbarhet och kompetens kan enligt vår bedömning lösas genom regelbunden nationell revision och förstärkt vägledning från Livsmedelsverket.

En förstatligad kontroll riskerar att skapa avstånd mellan företag och kontrollmyndighet och bryta de upparbetade samarbeten och kontakter som finns lokalt med bland annat bygglov, miljö och näringsliv. Det är oklart hur Livsmedelsverket, som redan har utmaningar med samsyn för cirka 1 000 anläggningar, skulle kunna garantera enhetliga bedömningar för över 100 000.

Vi vill också påpeka att Sverige redan har hög livsmedelssäkerhet med dagens system. Utredningen belyser inte tillräckligt att kontrollens syfte, att säkerställa livsmedelssäkerheten, redan uppfylls väl.

Synpunkter på specifika delar av betänkandet

2. Utredningens uppdrag – stärka konkurrenskraften, säkerställa likvärdiga konkurrensvillkor och förenkla för företag verksamma inom området livsmedel, foder och ABP

Miljö- och byggnadsnämnden delar bedömningen att företag med verksamhet inom flera områden och i flera kommuner bör kunna få en mer enhetlig kontroll. För Båstads kommun utgör dessa företag dock ett fåtal av de verksamheter vi kontrollerar. En generell centralisering gagnar därför inte majoriteten av företagen.

5 Aktörernas syn på förenkling

Utredningen visar att företagen värderar kompetens, bemötande och närhet. Kommunal kontroll får höga Nöjd-Kund-Index (NKI) nationellt och i Båstad, vilket tyder på att företagets prioriteringar redan uppfylls. En statlig centralisering riskerar att försämra service och dialog för lokala företag som restauranger, caféer och butiker, som redan idag endast har en kontrollmyndighet. I olika sammanhang har det slagits fast att myndigheternas service, vilket även innefattar bemötande, är viktigt för ett konkurrenskraftigt företagsklimat.

8 Revision av kontrollmyndigheterna

Utredningen kritiserar kommunerna för bristande revision, men ansvaret har tidigare legat hos länsstyrelsen, som saknat bemyndigande och därför inte reviderat sedan 2021. Det är olyckligt att ansvaret läggs på kommunerna när problemet snarare gäller finansiering och uppdrag mellan Livsmedelsverket och länsstyrelserna.

12 Utmaningar i livsmedelskontrollen

Att kommunala enheter varierar i storlek innebär inte att en statlig modell automatiskt blir effektivare eller mer robust. Kommunal kontroll kan stärkas genom avtalssamverkan mellan kommuner och bättre vägledning. Det är anmärkningsvärt att utredningen inte analyserat erfarenheterna av att djurskyddet flyttades till länsstyrelserna.

Kommunalt självstyre innebär ansvar för egna uppgifter och kommunerna har lång erfarenhet av livsmedelskontroll, sedan 1951. Utredningen visar inte hur ett statligt övertagande automatiskt skulle ge mer likvärdig, effektiv eller kompetent kontroll

Att säkerställa likvärdighet är redan Livsmedelsverkets uppdrag, men brister kvarstår. Det är därför oklart varför likvärdighet skulle uppnås enbart genom centralisering. I stället bör Livsmedelsverket förstärka tillsynsvägledningen och samordningen, som de senaste åren varit begränsad.

Närhet till verksamheterna, lokal kännedom och samarbete inom kommunen ger en effektivitet som en stor myndighet svårligen kan matcha.

Särskilt krävande kontrollområden

Vi delar bedömningen att små kommuner kan ha svårt att upprätthålla kompetens inom vissa specialområden, särskilt kosttillskott och kontaktmaterial. Däremot anser vi inte att dricksvatten bör räknas som ett sådant område. Vi föreslår att Livsmedelsverket tar över kontrollen av kosttillskott och kontaktmaterial, som redan gäller för s.k. 853-anläggningar.

15. Utmaningar med nuvarande finansiering

Olikheter i kommunernas timtaxor och riskklassningar

När utredningen skriver att det är stora skillnader i kontrolltimmar för samma typ av objekt mellan olika kommuner så utgår den från tidigare riskklassningsmodell. Miljö- och byggnadsnämnden antar att den nya modell för riskklassning som Livsmedelsverket tagit fram och som började användas 2024 även hade som syfte att skapa en mer enhetlig bedömning av kontrolltid för likartade verksamheter mellan olika kommuner. Det känns därför inte relevant att ta upp skillnader som fanns i en tidigare riskklassningsmodell utan det vore bättre att avvakta några år för att därefter kunna utvärdera effekten av den nya riskklassningen.

Timavgiften varierar en hel del mellan kommuner, även om den genomsnittligt ligger betydligt lägre än Livsmedelsverkets egen timavgift. SKR:s mall för beräkning av timavgift kan uppdateras för att öka enhetligheten. En statlig överföring skulle sannolikt höja företagens kostnader, eftersom Livsmedelsverkets taxa ligger betydligt högre än kommunernas. Utifrån vad som anges i utredningen kommer Livsmedelsverket att utgå från ett kontor för hela Skåne län. Mer tid behöver läggas på resor vilket bör innebära att kontrollen blir dyrare för företagen.

Kontrollmyndigheter är ofta underfinansierade

Utredningen konstaterar att kommunernas livsmedelskontroll 2023 hade 65 % kostnadstäckning, jämfört med 85–90 % för Livsmedelsverket, men analyserar inte orsakerna. Miljö- och byggnadsnämnden efterlyser en tydligare genomgång av varför skillnaden finns, exempelvis om Livsmedelsverket hanterar färre ogrundade ärenden eller lägger mindre tid på service och vilka konsekvenser detta får för företagen.

17 Förändring av kommunalt kontrollansvar för livsmedel

Att ta bort kommunernas ansvar för livsmedelskontrollen är inte motiverat. Ett begränsat övertagande av specialområden, som kosttillskott och kontaktmaterial, av Livsmedelsverket skulle avlasta små kommuner utan att förlora lokal förankring.

Kravet på tre årsarbetskrafter bör inte vara absolut; samverkan mellan kommuner kan hantera sårbarhet.

Utredningen avfärdar alternativet att flytta endast vissa områden till Livsmedelsverket med hänvisning till ökad sårbarhet, men vi delar inte den bedömningen. För Båstad, med en

årsarbetskraft, fungerar nuvarande kontroll väl. Att överföra specialområden skulle marginellt minska antalet anläggningar och underlätta kompetensförsörjningen.

En större organisation är inte automatiskt bättre. Kommunförbund är inget självklart alternativ; enskilda kommuner kan fortsatt sköta kontrollen med stöd av förstärkt tillsynsvägledning från Livsmedelsverket.

Övriga synpunkter

Kommunen har ett ansvar för beredskap enligt lag och behöver lokal förankring för att agera effektivt vid kriser. Ett regionalt kontor kan inte ersätta närheten till företagen.

För miljö- och byggnadsnämnden i Båstads kommun

Solveig Ahlbin Berg
Miljöchef

Denna handling har hanterats digitalt och har därför ingen underskrift.